

บทที่ 4

ปัจจัยทางด้านร่างกาย

มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติได้รับทุนสนับสนุนทุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เพื่อทบทวนสถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับเด็ก เยาวชนและครอบครัวในปี 2540 จากการศึกษาค้นพบข้อมูลที่น่าสนใจ คือ

1. ภาวะการเจ็บป่วยในเด็ก 5 ขวบปีแรก

- ประมาณว่า 1:100 มีปัญหาโรคทางพันธุกรรม และพิการแต่กำเนิด
- ทารกแรกคลอดติดเชื้อบาดทะยักลดลง 8 เท่าใน 10 ปีที่ผ่านมา
- แม่ร้อยละ 16 ให้นมแม่ถึง 6 เดือน เด็ก 1.3 ล้านคนหรือ 24.6% ขาดสารอาหาร
- ประมาณ 1% ตาบอดกลางคืน เนื่องจากขาดวิตามินเอ
- 15% ซีดจากการขาดธาตุเหล็ก
- 54% เจ็บป่วยด้วยสาเหตุจากโรคติดเชื้อโรกระบบทางเดินหายใจ และบาดเจ็บจากการหกล้ม
- อัตราท้องร่วงลดลงเหลือ 1.33 ครั้งต่อคนต่อปี
- ติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบน 0.85 ครั้งต่อคนต่อเดือน
- โรคติดเชื้อที่พบบ่อยคือปอดบวม ตาแดง ไข้ไม่ทราบสาเหตุ บิดอาหารเป็นพิษ และไข้เลือดออก
- กว่า 90% ได้รับวัคซีนครบ
- 61.7% พิน้ำนมผุ (กรมอนามัย, 2540 อ้างใน <http://advisor.anamai.moph.go.th/factsheet/school3-3.htm>)

2. สถานภาพเด็กและเยาวชนไทย ช่วงปฐมวัย วัยเข้าโรงเรียนและวัยรุ่น

จากการศึกษาสถานการณ์ของเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 0-24 ปี ซึ่งมีจำนวน 27.9 ล้านคน ในปีพ.ศ. 2540 พบข้อเท็จจริงดังนี้

2.1 ปฐมวัย

ปัจจุบันมีเด็กวัยนี้ 5.355 ล้านคน มีเด็กเกิดน้อยลงและรอดตายมากขึ้น 8% มีน้ำหนักแรกเกิดน้อย พบว่า อัตราการตาย ในขวบปีแรก ลดลงเหลือเพียง 34 ต่อพัน สาเหตุการตาย 5 อันดับแรกคือ ปัญหาเกี่ยวเนื่องจากการคลอด รูปร่างผิดปกติเกิดโรกระบบทางเดินหายใจ โรคติดเชื้อแบคทีเรีย และโรกระบบทางเดินอาหาร

ในภาพรวมสถานะโภชนาการดีขึ้น แต่ก็ยังมีเด็กขาดสารอาหารสัดส่วนการให้นม แม่ลดลงและระยะเวลาการให้นมแม่ก็สั้นลง เนื่องจากความบีบคั้นทางเศรษฐกิจ สังคม

สำหรับพัฒนาการทางสติปัญญา จิตใจ และอารมณ์ในเด็ก 5 ขวบปีแรก กว่า 80% ถูกฝึกให้ช่วยเหลือตัวเองได้ก่อนอายุ 2 ขวบ มักสอนให้ไหว ช่วยงานบ้าน กล่าวคำขอโทษ และขอบคุณ มีเมตตาต่อสัตว์ มีระเบียบวินัย รู้จักให้อภัย พบว่าเด็กปฐมวัย 1 ใน 3 คนมีพัฒนาการต่ำกว่าเกณฑ์ และ 3 ใน 4 คนถูกฝึกเลี้ยงในศูนย์เด็กเล็กเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียน

โดยสรุปสถานการณ์ของเด็กในช่วงนี้คือ อัตราการตายของทารกลดลง เหลือเพียง 34:1,000 คน สถานะโภชนาการโดยภาพรวมดีขึ้น แต่ยังมีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ขาดสารอาหารประมาณ 1.3 ล้านคน การให้วัคซีนครอบคลุมกว่า 90% (กรมอนามัย, เฟิ่งอ๋าง)

2.2 วัยเข้าโรงเรียน

ในปีพ.ศ. 2540 ประเทศไทยมีเด็กวัยนี้ 10.977 ล้านคน อัตราการตายลดลง ประมาณ 6,000 คนต่อปี ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากอุบัติเหตุ ประมาณ 1,500-1,800 รายต่อปี เป็นเด็กชายมากกว่าหญิง 7 เท่า มักเจ็บป่วยต้องเข้ารับการรักษาด้วยสาเหตุจาก โรคติดเชื้อ โรคทางเดินหายใจ โรกระบบไหลเวียนเลือด อุบัติเหตุ และถูกทำร้าย

ส่วนสูงและน้ำหนักเพิ่มขึ้นจาก 10 ปีที่แล้ว แต่มีภาวะทุพโภชนาการ อยู่ 18.6% เด็กในเมืองมีภาวะอ้วน 15.6% ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กในครอบครัวที่ไม่ออกกำลังกาย ชอบอาหารที่มีไขมันสูงเด็กวัยนี้ 1 ใน 20 คนเป็นโรคคอกพอก 1 ใน 4 คนโลหิตจาง และ 1 ใน 10 คนมีระดับวิตามินเอในเลือดต่ำ น่าจะมีผลต่อศักยภาพการเรียนรู้ และพัฒนาการทางสติปัญญา

ณ อายุ 12 ปีมีเด็กฟันดีเพียง 14.7% และ 75.3% เป็นเหงือกอักเสบนอกจากนี้ยังมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ถึง 14.6% เป็นเบา 8.9% และเกลือ 7% เด็กในกรุงเทพฯ มีปัญหาด้านสายตาถึง 10.8%

เด็กหญิงมีวินัย เป็นผู้นำ มีแรงจูงใจ เป็นตัวของตัวเอง และมีพฤติกรรมดีกว่าเด็กชาย แต่มีความวิตกกังวลมากกว่า ส่วนเด็กชายชอบแสดงตัวเชื่อมั่นในตัวเอง เวลาว่างของเด็กส่วนใหญ่มักใช้ไปกับการเล่น มากกว่าการอ่าน เด็กในชนบทมีโอกาสร่วมกิจกรรมทางศาสนามากกว่า ปัญหาสุขภาพจิตที่พบ คือความก้าวร้าว ลักขโมย ปัญหาการเรียนและเป็นโรคประสาทประมาณ 8%

เด็ก 9 ใน 10 คนได้รับการศึกษาภาคบังคับ แต่ยังไม่เท่าเทียมในด้านคุณภาพ มักได้ผลในเชิงการอ่านออกเขียนได้ แต่ยังอ่อนด้อยด้านทักษะการดำเนินชีวิต การตัดสินใจ การประกอบอาชีพ และเพียง 3 ใน 5 คน มีโอกาสเรียนต่อระดับมัธยมศึกษา

โดยสรุปสถานการณ์ของเด็กในวัยนี้คือ เสียชีวิตจากอุบัติเหตุ 1,500-1,800 ราย 1 ใน 20 คนเป็นคอกพอก 1 ใน 4 คนมีภาวะโลหิตจาง เด็กในเมือง 1 ใน 6 คนมีภาวะอ้วน 1 ใน 10 คนมีปัญหาพฤติกรรม และ/หรือ เป็นโรคประสาท ร้อยละ 1 เป็นโรคจิต 9 ใน 10 คนเข้าเรียนประถมศึกษา แต่ 1 ใน 3 คน ไม่ได้เรียนต่อ หลังจากจบประถมศึกษา (กรมอนามัย, อ้างแล้ว)

2.3 เยาวชนวัยรุ่น

ในปีพ.ศ.2540 มีจำนวนเยาวชนวัยนี้อยู่ 11.57 ล้านคน เฉลี่ยแล้วในแต่ละครัวเรือนมีเยาวชนอยู่ประมาณ 1.8 คน วัยรุ่น 1 ใน 4 คนแยกจากพ่อแม่ เพื่อนมีอิทธิพลสูง วัยรุ่น 9 ใน 10 คนรับรู้ข่าวสารจากโทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร และมีค่าใช้จ่ายด้านบันเทิงสูง มักเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ ซึ่งเป็นชายมากกว่าหญิง 7 เท่า มีพฤติกรรมซบเซาไม่ปลอดภัย อาทิ ไม่สวมหมวกนิรภัย ไม่คาดเข็มขัดนิรภัย และเสพยาฆ่าเมื่อขับรถ มีพฤติกรรมการบ่อนทำลาย สุขภาพตนเอง กล่าวคือชาย 1 ใน 6 คนเริ่มสูบบุหรี่แต่ยังเยาว์ และติดบุหรี่ในวัยผู้ใหญ่ ดื่มสุราเป็นประจำถึง 1 ใน 5 คน อาจ นำเข้าสู่การติดยาเสพติด ซึ่งชายเสพยาสูงกว่าหญิง 15 เท่า

วัยรุ่นนับเป็นกลุ่มเสี่ยงของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โดยเฉพาะเอดส์ วัยรุ่นชาย ส่วนมากเคยเข้าช่อง และ 6 ใน 10 คนไม่ใช้ถุงยางวัยรุ่นชายเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ตั้งแต่อายุ 15 ปี วัยรุ่นหญิงในเมือง 50% มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน และ 66% มีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนชายโดยไม่ใช้ถุงยาง และไม่กล้าพูดคุยเรื่องการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยกับคู่ของตน จึงมีปัญหาตั้งครรภ์ก่อนสมรสนำไปสู่การทำแท้งอย่างผิดกฎหมาย

เยาวชนในเมืองมีปัญหาพฤติกรรมสูงกว่าในชนบท อาทิ การแสดงออกที่รุนแรง 12.7% หวาดกลัว 7.3% ปัญหาสุขภาพจิต 37.9%ซึ่งมักเป็นเรื่องการเรียน อารมณ์ นิสัย โรคระบบประสาท สมองพบปัญหาการฆ่าตัวตายสูงในอายุ 15-24 ปี และวัยรุ่นหญิงเมื่อเกิดความวิตกกังวล มักปรากฏอาการอุปาทานระบาศ เด็กและเยาวชนทำผิดคดีอาญาปีละ 4,000 ราย ในระยะ 5 ปี ที่ผ่านมาคดียาเสพติดเพิ่มขึ้น 6 เท่า คดีปล้นทรัพย์เพิ่มขึ้น 5 เท่า ชมขึ้นเพิ่มขึ้น 2 เท่า สาเหตุส่วนใหญ่มาจากภาวะกดดันใน ครอบครัว เพื่อนชกแจง ปัญหาเศรษฐกิจ ประมาท เลินเล่อ และปัจจัยเสริมคือ การดื่มสุรา เสพยา เทียวในสถานเริงรมย์ เล่นการพนัน และครอบครองอาวุธมีคม

วัยรุ่นในเมืองมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่า ในขณะที่เยาวชนชนบทมีความเชื่อ ในศาสนา มากกว่า และมีเพียง 1 ใน 5 คน อ่านหนังสือในเวลาว่าง 4 ใน 10 คน ชอบเที่ยว สูดบุหรี่ ดื่มสุรา ประมาณ 15% ช่วยงานบ้าน เยาวชนไทยยุคนี้นิยมเลือกตัวเองและแต่งงานแบบใหม่

โดยสรุปสถานการณ์ของวัยรุ่นคือ สูญเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ 10 รายต่อวัน 1 ใน 20 คน ศึกษาถึงขั้นอุดมศึกษา 1 ใน 5 คนใช้เวลาว่างด้วยการอ่านหนังสือ 4 ใน 10 คนชอบเที่ยว ดื่มสุรา และสูบบุหรี่ ชายติดยาเสพติดมากกว่าหญิง 15 เท่า 1 ใน 4 คนมีปัญหาสุขภาพจิต และร้อยละ 50 ของเยาวชนอายุ 13-24 ปี เข้าสู่แรงงาน และทำงาน เกิน 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (กรมอนามัย, อ้าง แล้ว)

สรุป ปัจจัยทางด้านร่างกายที่มีผู้รวบรวมไว้สามารถแบ่งออกเป็นช่วงๆ ได้แก่ วัยเด็ก 5 ขวบปีแรก ช่วงปฐมวัย วัยเข้าโรงเรียนและวัยรุ่น โดยดูสิ่งที่มีผลทางด้านร่างกายในแต่ละช่วง เช่น ช่วงเด็ก 5 ขวบปีแรกดูเรื่องปัญหาโรคทางพันธุกรรม และพิการแต่กำเนิด การติดโรคหลังคลอด และการได้รับวัคซีน ช่วงปฐมวัยดูเรื่องภาวะโภชนาการ ระดับสติปัญญา และอารมณ์ ช่วงวัยเข้า โรงเรียนดูเรื่องภาวะโภชนาการ การเจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆ และอุบัติเหตุ สำหรับช่วงวัยรุ่นดูเรื่อง พฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่างๆ เช่น เสพยาเสพติด การเที่ยวกลางคืน การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ และ อุบัติเหตุ เป็นต้น